

Brüssel, 14. oktoober 2019
(OR. en)

12836/19

COHOM 112
DEVGEN 190
FREMP 141
CFSP/PESC 754
ACP 114
COEST 222
COLAC 67
COASI 137
COAFR 200
MAMA 155
MOG 87

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 14. oktoober 2019

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 12699/19

Teema: Nõukogu järeldused demokraatia kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu 3720. istungil 14. oktoobril 2019 vastu võetud nõukogu järeldused demokraatia kohta.

Nõukogu järeldused demokraatia kohta

1. Elame praegu maailmas, kus demokraatiat pannakse proovile ja seatakse kahtluse alla. Paljudes riikides on demokraatia tugev, kuid on ka neid, kus üha enam võtab hoogu autoritaarsus. Probleemid on mitmetahulised ning vajavad kiiret ja terviklikku vastureaktsiooni. Mida demokraatlikum on valitsussüsteem, seda kaasavam ja võrdsem on ühiskond. Kümme aastat on möödunud sellest, kui nõukogu võttis vastu järeldused, mis käsitlevad demokraatia toetamist ELi välissuhetes. Seega on õige aeg uuendada ELi asjaomast kohustust.
2. Üks Euroopa Liidu välistegevuse eesmärgi on vastavalt aluslepingu artiklile 21 edendada demokraatiat, õigusriiki ning inimõiguste ja põhivabaduste universaalsust ning jagamatust. Lisaks on inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 21 sätestatud: „Valitsuse võimu aluseks peab olema rahva tahe; see tahe peab väljenduma perioodilistes ja võltsimata valimistes“.
3. Euroopa Liit rajaneb vastavalt aluslepingu artiklile 2 sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine. Need väärtused on omavahel seotud ja võimendavad üksteist. Jätkuvalt on väga oluline tagada ELi sise- ja välispoliitika sidusus. ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia põhjal on demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi toetamine väljaspool liitu ka liidu strateegilistes huvides, aidates kaasa ELi ühisele välis- ja julgeolekupoliitikale, sealhulgas järgmise abil:
 - tugevdades eeskirjadel põhinevat, tulemuslikku, läbipaistvat ja vastutustundlikku mitmepoolset süsteemi, mida EL ja tema sarnaselt meelesstatud partnerid püüavad edendada;
 - võimaldades rakendada kestliku arengu tegevuskava 2030, eelkõige 16. eesmärki vastutustundlike institutsioonide ning kaasava ja osalemist võimaldava otsustusprotsessi kohta ning 10. eesmärki ebavõrdsuse vähendamise kohta, ning nende rakendamist kiirendades;

- luues tingimused püsivaks rahuks ja julgeolekuks ning ennetades vägivaldseid konflikte osaluse ja vastutavuse, kaebustele vastamise ja lahkarvamuste poliitilise vahendamise kaudu;
 - luues kaasavad ja vastupidavad demokraatlikud ühiskonnad, mis on suutelised looma oma elanikkonnale võimalusi, võimaldades ühtlasi edendada õigustel põhinevat lähenemist rände, tegeledes sundrände probleemiga ja vähendades ebaseaduslikku rännet soodustavaid tegureid.
4. Nõukogu kinnitab taas põhimõtteid, mis on esitatud 2009. aasta nõukogu järeldustes demokraatia toetamise kohta, ning tuletab meelde 2012. aasta ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilist raamistikku ning seejärel vastu võetud inimõiguste ja demokraatia tegevuskavasid, samuti seda, mida EL on õppinud oma viimase aastakümne kogemustest, tehes tööd, et toetada demokraatiat, põhivabadusi ja õigusriigi põhimõtteid kogu maailmas. Nõukogu peab oluliseks ka oma 2019. aasta järeldusi vabade ja õiglaste Euroopa Parlamendi valimiste kindlustamise kohta ning oma 2017. aasta järeldusi ELi koostöö kohta kodanikuühiskonnaga välissuhete valdkonnas, samuti nende järelduste järelmeetmeid. Nõukogu peab tervitatavaks uue ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2020–2024 koostamiseks tehtud jõupingutusi. Nimetatud nõukogu järeldused annavad vajaduse korral tegevuskava jaoks teavet.
5. Kogu maailmas näitavad inimesed jätkuvalt tugevalt ja jõuliselt üles soovi teha oma hääli otsustusprotsessides paremini kuuldavaks ja olla neisse protsessidesse kaasatud. Kõigil mandritel tõestab demokraatia ikka ja jälle oma vastupidavust. Esile on aga kerkinud ka demokraatiat ohustavaid uusi ja kasvavaid probleeme.

Need hõlmavad muu hulgas järgmist:

- i) **demokraatlike protsesside ja institutsioonide õõnestamine**, sealhulgas näilise demokraatia säilitamisega autokraatlike režiimide seadustamiseks, põhiseadusest tulenevate ametiaegade kestuse pikendamise, kohtusüsteemi sekkumisega, meedia mitmekesisuse vähendamisega, opositsioonierakondade õigusliku ja poliitilise ruumi piiramisega ning mõningate demokraatlikus protsessis ning poliitiliste ja teemapõhiste kampaaniate rahastamises osalejate tegevuse piiratud läbipaistvusega;

- ii) **vähene usaldus** institutsioonide ja poliitikute vastu, mis on tingitud kasvavast sotsiaalsest ja majanduslikust ebavõrdsusest, korrupsioonist ja kaasavuse puudumisest;
 - iii) **kodanikuühiskonna**, sealhulgas inimõiguste kaitsjate ja demokraatia eest võitlejate, samuti internetis ja väljaspool seda tegutseva vaba ja sõltumatu meedia **demokraatliku tegutsemisruumi vähendamine** vägivald, tagakiusamise ja hirmutamise, piiravate õigusaktidega ning registreerimis- ja rahastamispiirangute ja surveandamisega;
 - iv) **üha rohkem inimõiguste ja põhivabaduste rikkumisi**;
 - v) **manipuleerimine sidustehnoloogiate abil**, sealhulgas väärinfokampaaniad, riigi poolt toetatavad piirangud ja sulgemised, vihakõne, kodanikele mõeldud sõnumite ebaseaduslik mikrosuunamine, mis rikub õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, ning poliitsõnumiedastuse rahastamise tõhusa kontrollimise vältimine. Internet on olnud demokratiseerimisel positiivne jõud, kuid ühtlasi on digiplatvormide majandusmudel neile probleemidele kaasa aidanud.
6. Seepärast on nõukogu üksmeelel, et arendatakse edasi ELi institutsioonide ja liikmesriikide tihedal koostööl põhinevat ühist ja praktilist lahendust nimetatud probleemidele. Võttes arvesse, et demokratiseerimisprotsessid leiavad aset mitmesugustes kontekstides, edendavad ELi institutsioonid ja liikmesriigid positiivseid suundumusi ja tõkestavad negatiivseid, pannes rõhku järgmisele:
- a) kasutada kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamiseks ja eelkõige kestliku arengu 10. ja 16. eesmärgi saavutamiseks tehtavaid jõupingutusi, et terviklikult edendada ja säilitada demokraatlikku valitsemistava, inimõigusi, õigusriiki, vastutust ja osalusel põhinevat kaasavat otsustusprotsessi ning tagada sidusus ELi poolt ebavõrdsuse vähendamiseks tehtavate jõupingutustega. Ebavõrdsuse vastu võitlemine on ülioluline usalduse taastamiseks demokraatia ja selle institutsioonide vastu;
 - b) edendada kõigi täielikku osalemist kedagi diskrimineerimata ja sellega seoses teha konkreetseid ja sihipäraseid jõupingutusi, et toetada naiste ja noorte suuremat osalemist ja nende huvide paremat esindatust avalikus ja poliitilises elus;

- c) tugevdada ja toetada parlamentide ja (erapooletult) erakondade suutlikkust riiklikul tasandil ja sellest allpool olevatel tasanditel, et nad saaksid täita oma olulist rolli demokraatlikes ühiskondades;
- d) tugevdada ja toetada rahvusvahelist ja kohalikku kodanikuühiskonda ning seda soodustavat keskkonda kui pluralistliku ja kaasava demokraatia olulist tugisammast. Erilist tähelepanu tuleks pöörata inimõiguste kaitsjate, eriti naisinimõiguslaste toetamisele;
- e) tugevdada jõupingutusi, et toetada ja kaitsta vaba ja sõltumatut meediat nii internetis kui ka väljaspool seda, sealhulgas ajakirjanike turvalisuse edendamise ja soodsa keskkonna toetamise kaudu;
- f) toetada jõupingutusi õigusriigi, demokraatlikkuse ja vastutuse tugevdamiseks, edendades võimude lahusust, õiguskaitse kättesaadavust ja kõigi õigust õiglasele kohtumenetlusele, võideldes karistamatuse ja korruptsiooniga;
- g) toetada ja edendada kodanikuõpetust ja veebimeediapädevust, mis on keskpikas ja pikaajalises perspektiivis vajalik panus tänapäeva demokraatiate vastupidavusse, ning edendada sidustehnoloogiate kasutamist demokraatliku osaluse, vastutuse ja teabele juurdepääsu tugevdamisel;
- h) toetada riike nende jõupingutustes tagada, et väljaspool võrgukeskkonda valimisi ja demokraatiat reguleerivaid eeskirju saaks kohaldada tõhusalt ka veebis, tuginedes ELi enda sellealastele jõupingutustele, sealhulgas komisjoni valimispaketile ja Euroopa valimiskoostöö võrgustikule, väärinfovastasele tegevuskavale, väärinfot käsitlevale tegevusjuhendile ning samuti Euroopa Nõukogu soovitusele e-hääletuse standardite kohta ja G7 kiirreageerimismehhanismi raames välja töötatud tavadele;

- i) edendada valimisprotsesside suuremat kaasavust ja usaldusväarsust ELi valimisvaatluse ja kohalike valimisvaatlejate toetamise abil ning tugevdades ühiseid jõupingutusi, mida on vaja, et toetada ja ergutada ELi ja OSCE valimisvaatlusmissioonide soovitude järgimist, ja käsitledes valimiste vaatlemist ähvardavaid uusi väljakutseid, tehes koostööd ka rahvusvahelise valimisvaatluskogukonnaga;
 - j) tugevdada juba niigi tihedat koostööd mitmepoolsete, rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonidega, luues tugevaid ülemaailmseid partnerlusi demokraatia toetamiseks ja kestliku arengu 16. eesmärgi alleesmärkide rakendamiseks;
 - k) edendada demokraatlike protsesside, eelkõige erinevate osaliste poliitiliste ja teemapõhiste kampaaniate rahastamise läbipaistvust;
 - l) suuta kiiresti reageerida riikide demokraatia olukorra järsule halvenemisele või paranemisele nii poliitiliselt kui ka asjakohase rahaliste vahendite eraldamisega;
 - m) edendada paindlikumat, innovaatilisemat, pikaajalisemat ja konfliktitundlikumat lähenemist demokraatia toetamisele ning sellega seoses innustada ja toetada tööd, mida teeb Euroopa demokraatia rahastu ja muud selliselt töötavad organisatsioonid;
 - n) tugevdada tegevust, millega edendatakse demokraatiat kui ülemaailmset ja universaalset avalikku hüve ja teavitatakse üldsust selle väärtusest.
7. Nõukogu jääb huviga ootama edasisi korrapäraseid arutelusid, mis käsitlevad demokraatia olukorda kogu maailmas ja ELi tegevust kõnealuses valdkonnas.